



# İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi Istanbul University Journal of Women's Studies

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

## Türk Kadınının İlk Defa “Polis” Olması

### Turkish Women Becoming a Police Officer for the First Time

Cemal TEPE<sup>1</sup>

#### Öz

Bu çalışmayla Türk kadınının polis olma süreci, dünyadaki gelişimiyle birlikte incelenmiştir. 19. asırda tüm dünyada iç güvenlikte köklü değişimler yaşanmış, hukuk ve demokratik devlet anlayışının gelişimiyle askeri teşkilatlar, bu sahadan çekilmiştir. Daha sivil ve donanımlı kolluk kuvvetleri aracılığıyla iç güvenlik hizmetleri yürütülmüş ve dünya genelinde polis teşkilatları kurulmuştur. Toplumsal hayatın önemli bir parçası kabul edilen kadınlar, zamanla polis teşkilatlarında yerlerini almışlardır. 1845'te 46 neferle kurulan Türk Polis Teşkilatı'nda ilk defa “kadın polis” alınımının ne zaman gerçekleştiği merak konusu olmuştur. Çalışmanın başlıca veri kaynakları başta Polis Mecmuası olmak üzere süreli yayınlardır. Bunun yanı sıra Osmanlı Arşivi belgeleri ile EGM Arşiv belgeleri kullanılmıştır. Çalışmamız, Türk kadınının ilk defa polis olduğu 1930'lu yılları kapsamaktadır. Türkiye'deki ilk kadın polis alım süreci ortaya koyulmuştur. Her ne kadar Osmanlı Dönemi'nde polis teşkilatına farklı memur kadrolarında kadın görevliler istihdam edilmiş olsa da Türk tarihinde kadın polis alınımının ilk defa Atatürk Dönemi'nde gerçekleştirilmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türk kadınının polisliğe girmesi önemli bir devrim hareketi olarak kabul edilmeli ve her sene yıldönümleri kutlanmalıdır.

#### Anahtar Kelimeler

Kadın, Polis, Suç

#### Abstract

This study examined the process through which Turkish women become police officers together with the enforcement of this right throughout the world. In the 19th century, radical changes occurred in domestic security throughout the world, and military organizations withdrew from this field with the development of an understanding of the law and the democratic state. Internal security services have been increasingly provided by civilians, and well-equipped law enforcement and police agencies have been established around the world. Women, who are accepted as an important part of society, have taken their places in police organizations over time. The first female police recruitment was a matter of wonder in the Turkish Police Organization, which was established with 46 male soldiers in 1845. The main data sources of this study were periodicals, especially the Police Journal. Ottoman Archive documents and EGM Archive documents were also used. Our study covers the 1930s during which Turkish women became police officers for the first time. The first female police recruitment process in Turkey has been revealed. Although female officers were employed in different civil servant positions within the police organization during the Ottoman period, it was concluded that recruitment of female police officers was conducted for the first time during the Atatürk Period of Turkish history. Turkish womens' entry into the police force should be regarded as an important revolutionary movement and its anniversary should be celebrated every year.

#### Keywords

Women, Police, Crime

<sup>1</sup> Sorumlu Yazar: Cemal TEPE, (Dr.) Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, Türkiye. E-posta: tepecem80@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1993-1393

Atıf: Tepe, C. (2020). Türk kadınının ilk defa “polis” olması. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi - Istanbul University Journal of Women's Studies*, 21, 37-54. <https://doi.org/10.26650/iukad.2020.777103>



## GİRİŞ

Dünyada kadın hareketleri denildiğinde kadının, toplumdaki farklı rolleri ve statüleri akla gelmektedir. 1789 Fransız Devrimi ardından tüm dünyada hak, adalet, anayasa, parlamento ve en önemlisi eşitlik gibi kavramların yaygınlaşması kadın haklarını doğurmuş ve başta Avrupa olmak üzere tüm dünyada 18. yüzyıl sonlarından itibaren kadın hareketleri ivme kazanmıştır (Kurt, 2015: 1073). Kadınlar, çeşitli meslek kollarına zamanla dâhil olmuşlardır. Kadınların toplum hayatında yer bulması zamanla kadın polis ihtiyacını doğurmuştur. Türk kadınının polisliğe alımları ile ilgili olarak 1973'te Polis Dergisi'nde Salim Demircan şunları yazmıştır:

*“19. Yüzyıl başlangıcında ilk defa Amerika'da, sonra İngiltere'de... bayan polisler istihdam edilmeye başlanmış ise de Osmanlı İmparatorluğu devrinde örf, adet ve gelenekler buna müsait olmadığından biz bundan faydalanamamıştık... 1928'de Latin alfabesinin kullanılmasına başlanmasından sonra büyük dairelerde Latin harufatlı (harfli) daktilo makineleri kullanılmaya başlanınca, makinelerin tuşları da ancak narin ve becerikli eller istediğinden bu gibi işler için kadrolara bayan memurlar alınmaya başlanmıştı. 1928 senesinde de Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) kadrosuna ilk alınan bayan polis memurları da orta tahsilli 1329 doğumlu Nerime Onk ve 1314 doğumlu Münire Durusel olmuştu ve bunlar daktilograf işlerinde çalışmaya koyulmuşlardı. 1929 senesinde de 1315 doğumlu Nahide Tüzün EGM kadrosuna, 1319 doğumlu Nazihe Kuter ve 1328 doğumlu Şerif Nimet Elçioğlu da İstanbul Polis kadrosuna tayin edilmişlerdir...” (Demircan, 1973: 52-53)*

Salim Demircan, kadın polis istihdamının Osmanlı Dönemi'nde örf, adet ve gelenek sebepleriyle gerçekleştirilemediğini; ancak, Cumhuriyet Dönemi'nde kadın polis istihdamına başlandığını yazmıştır. Diğer taraftan polis tarihi konusunda pek çok çalışmaya sahip olan Eyüp Şahin, 1890'lı yıllardan itibaren polisiye işlerinde kadın görevlilerin kullanıldığını kaleme almıştır (Şahin, 2005: 102). Bu zamanlarda gümrük hizmetlerinde de “*kadın kolcu*” gibi kadın görevlilerinin istihdamı söz konusu olmuştur (Çelik, 2015: 1003). Türk kadınının polisiye işlerinde görevlendirilmesi Osmanlı'nın son zamanlarında da devam etmiştir. Kadınlar, emniyet müfettişliklerinde “*taharri memuresi*” sıfatıyla görevlendirilmişlerdir. 1917'de arama ve araştırma maksadıyla 500 kuruş maaşla Edirne Uzunköprü Emniyet Müfettişliği kadrosunda istihdam edilen kadınlar görülmüştür (BOA.DH.EUM.SSM. 9-13). Ancak bu aşamada kadının polis memuru veya polis amiri sıfatları veya rütbeleri ile görevlendirilmeleri söz konusu değildir. Ayrıca, kadınların polisliğe alımları ile ilgili bir düzenleme mevzuatta yoktur. Telefon, daktilo, taharri veya ebe memuriyetleri ile polis teşkilatında istihdamları, kadınların polisliğe alındığına dair bir fikri akla getirmemelidir.

1932'de Emniyet Teşkilatı'nda kadınların polisliğe alımı ile ilgili mevzuat değişikliğinin ardından 28 Temmuz 1932 tarihli Akşam gazetesinin “*Kadın Polisler, İki Hanım Polise Müracaat Etti*” başlığı konuya açıklık getirmektedir. Buna göre kadınlar, ne ebe, ne daktilo memuresi ve ne de telefon memuresi olarak polise müracaat etmişlerdir.

İki hanım, kadın polis olmak için müracaat etmişlerdir (Akşam, 28 Temmuz 1932, No: 4956). O halde kadınların polis teşkilatında “polis” olarak istihdamları, 1932’de Atatürk Dönemi’nde meydana gelmiştir.

## 1. DÜNYA’DA; KADIN POLİSLER

1932’den önce kadınların polis olarak istihdamı veyahut kadın polis teşkilatlarının varlığı dünya genelinde yaygındır ve ekseriyetle kadın suç ve suçlular ile mücadele etmektedirler. 1921 senesinden itibaren Almanya/Berlin’de başlayan kadın polis teşkilatı hızla büyümüş, yakın diğer ülkelerde de görülmeye başlamış, 1930 senesinde de Amsterdam/Hollanda’da kadın polis teşkilatı oluşturulmuştur. Manheim/Almanya şehrinde 1929 senesinde 121, 1930 senesinde ise 444 hastalıklı kadın yakalanıp, sağlık kuruluşlarına teslim edilmiştir. Almanya’da özellikle kadın bedeni üzerinden para kazananların takibinin erkekler tarafından değil de kadın polisler tarafından yapılmasının daha doğru olacağı fikri hâkimdir. Kadın ve çocuklar tarafından işlenen cinayetlerin faillerini tespit ve kaybolmuş veyahut aranılan çocukların bulunması ve çocuk mahkemelerinde kadın polisinin bilfiil çalışması bu ülkenin öngörülerindedir. Kadın polis teşkilatının, kadın ve çocuk suç ve suçlularıyla mücadelede aktif olarak kullanılmasından yana olan Milletler Cemiyeti, Almanya’nın, Avrupa içerisinde diğer devletlere nazaran kadın polisine vermiş olduğu önem takdir etmiştir. Özellikle Prusya, Saksonya, Hamburg, Baden, Braunschwing (Saksonya/Almanya) kadın polis teşkilatlarının istenilen düzeyde olduğunu ve Milletler Cemiyeti kaideleri doğrultusunda hareket ettiğinin altını çizmiştir. Kadın polis teşkilatının kurulduğu yerlerden biri olan Hamburg eyaletinde kadın polisler, ilk başlarda daha çok adli polis işlerinde görevlendirilmişken Haziran 1930’lardan itibaren gerekli çalışmalar yapılarak mücadele (önleyici) polis işlerinde kullanılmaya başlanmıştır. Önleyici Kadın Polis Teşkilatı ilk önce Almanya’da Saksonya ve Baden eyaletlerinde ortaya çıkmıştır. Berlin’de önleyici kadın polis hizmetleri reisi Pfahl Hanım “*Polizei*” gazetesine vermiş olduğu demeçte; kadın polisinin kız ve erkek çocuklarının himayesinde etkin rol oynadığını ve giderek himaye edilen çocukların sayısının arttığını belirtmiştir (Polis Mecmuası, 1932: 1080-1083).

Kara Avrupası İsveç’te kadın polisler “*polis hemşire*” denilmiştir. Bu ülkede “*kadın polis*” ifadesi hoş karşılanmamaktadır. Bu nedenle İsveç’te kadın polisler, görevlerinin geneli kadın ve çocukları himaye etmek olduğundan mesleğe girmeden önce “*sütüneliği*” eğitimi aldıklarından kendilerine “*hemşire*” denilmiştir. İsveç’te kadın polis teşkilatı ilk defa 1907 senesinde, “*İsveç Kadın Vatandaşları İttihad-ı Cemiyeti*”nin teşebbüsü ile şehir meclisinin kararı ile kurulmuştur. Kadın cinsiyetindeki şüpheli veya sanıkların yakalanması ve tutuklanması amaçlanmıştır. İsveç’te ilk kadın polisler işe başladığı zaman karakollara getirilen kadın ve çocuklarla alakadar olmuşlardır. 1910 senesine gelindiğinde kadın polis görevlerinin neler olduğu tespit edilmiştir.

Buna göre cinayet şubesinde bir kadının ifadesi alınacak ise o kişinin ifadesi kadın tarafından alınacaktır. Tecavüze uğrayan bir kadının veyahut buna şahitlik edecek bir başka kadının ifadesinin de yine kadın polis tarafından alınması kararlaştırılmıştır. Yine suçla ve serserilikle ünlenen kadınların ifadelerinin alındığı sırada yanlarında “şahit” sıfatıyla kadın polislerin bulundurulması zaruri kılınmıştır. Dilenci kadın ve çocuklar, hamile şüpheliler, suçluların yakalanması ile sahipsiz kalan çocuklar, evsiz kalmış kadın ve çocuklar gibi pek çok alanda kadın polisler görevli addedilmiştir. Stockholm’de çalışan kıdemli polis hemşiresi Anna Nylinder şunları anlatmaktadır:

*“Bizim vazifemiz çok mühimdir. Her tür insanlarla temasta bulunuruz. Meyhanelerde üzerine tabak atılan, kötü muameleye uğrayan kadınları bile polis hemşireler kurtarır. Kadın şubesinin üç muntkada belirlenmiş yatak odası, yatakhaneleri, dört tanede küçük odaları, iki tane ifade alma odası ve bir tane de kadın polislerin dinlenmeleri için geniş oda vardır. Koridorda bir çamaşır dolabı, bir tane yatak dolabı vardır. Hapis yatanlar için de bir sıra küçük dolaplar vardır...”*

Anna Nylinder, şimdilerde ise kadın polis olarak polis mekteplerinde tahsil görmelerinin en büyük arzuları olduğunu beyan etmiştir. Nylinder, hizmet içi verilen Ceza Kanunu ve Polis Nizamnamesi kurslarının da sevindirici çalışmalar olduğundan bahsetmiştir. İsveçli kadın polisler, 18 Mart 1933 tarihinde ilk defa polis teşkilatına katılmalarının 25. yıl dönümünü kutlamışlardır (Polis Mecmuası, 1933: 1425-1428).

Lehistan’da kadın polis alımı 1925’te meydana gelmiştir. Lehistan yönetiminin önceliği, beyaz kadın ticaretinin önüne geçmektir. Kadın polis için Pamand, Loç, Varşova ve Vilna gibi önemli şehirlerde kadın polis kursları açılmıştır. Bu kurslardan yetişen kadın polisler, 1928 tarihinde ülkenin kadın ticareti patronu, Napolyon lakaplı Yahudi asıllı Dickenfa den Vel Zirman isimli adamın yakalanmasında büyük rol oynamışlardır. Lehistan’dan Brezilya’nın genelevlerine kadın gönderen bu şebekenin başı ve yardımcıları Varşova’da kadın polis takibi ile ele geçirilmişlerdir. Napolyon’un yerine piyasada isminden söz ettiren yine kadın ticareti yapan, Lehistan’daki kadınları Arjantin’deki genelevlerinde çalıştıran Yahudi asıllı Marizak 1929 senesinde kadın polisler tarafından yakalanmış ve hapse gönderilmiştir. Lehistan’da kadın polislerin çalışması sayesinde 1925’ten 1928’e kadar 607 hadiseye el konmuş ve mahkemeye intikalleri sağlanmıştır. Bunların pek çoğu hapis cezası ile neticelenmiştir. Lehistan kadın cemiyetleri ile işbirliği içerisinde hareket eden kadın polisler Lehistanlılar böylece alışmışlar ve gerekliliğini zamanla anlamışlardır. Kadın polisin çalışmalarını takdirle takip eden vatandaşların gerek kadın polisliğe başvuru sayılarının artması ve gerekse de ihbar sayı adetlerinin artması kadın polisine olan güvenirliliğin göstergesi olmuştur. Lehistan kadın polis teşkilatı, İngiltere tarafından yakından takip edilmiştir. Lehistan’a gelen İngiliz polis heyetleri, buradaki kadın polislerinin eğitimlerini yakından izlemişlerdir. Lehistan’da başkent dâhil olmak üzere tüm şehir ve kasabalarda üniformalı polisler rastlanılmaktadır (Polis Mecmuası, 1934: 1999-2004).

Kadın polis konusunda öncü ülkelerden bir diğeri ise İngiltere'dir (Demircan, 1973: 52-53). 1930'lara gelindiğinde İngiltere'de kadın polis teşkilatının varlığı sorgulanmaya başlanmıştır. Esasında bu konu birçok ülkede cereyan etmiştir. İngiliz kamuoyunda bazı kesim tarafından kadın polislerin yaygınlaştırılması ağırlıklı olarak benimsenmekte iken bazı kesim tarafından kadın polislerin, teşkilata ayak uydurmada zorluk çekecekleri kabul edilmiştir. Bu görüştekiler İçişleri Bakanlığına masrafların çokluğu sebebiyle kadın polis teşkilatının kaldırılmasını dahi istemişlerdir. Kaldırılmayacaksa da kadın polislerin sayısının azaltılarak maliyetin düşürülmesi istenmiştir. Bu kesim tarafından kadın polislerin varlığı maliyeye bir yük olarak telakki edilmiştir. İngiliz kamuoyunda kadın polislerinin kaldırılması veya sayılarının azaltılması tartışmalarının görevlerini başarı ile sürdüren mevcut kadın polislerinin morallerini bozacağıın altı çizilerek bu tartışmalara son verilerek kadın polislerin erkek polisler ile birlikte zor şartlarda görev birlikteliğine devam etmesi gerektiği belirtilmiştir (Polis Mecmuası, 1933: 1400-1403).

Asya'da Çin'de ilk kadın polis teşkilatının kurulduğu şehir ise Şanghay'dır. Şehir Selameti Umumiye Bürosu, esrar içilen yerleri, ateş çıkaran silahları ve hayasızca yapılan neşriyatı vesaire kaçak eşyayı bulmak, keşfetmek üzere 1929'da 22 kadın memur tayin etmiştir. Esrar ticaretinde hayli kadın çalıştırıldığından kaçakçıları yakalamak maksadıyla kadın polis alımı yapılmıştır. Kadın polis müfettişliğinde pek yararlı hizmetleri görülmüştür. Nankin'de 1932 senesinde 8 kadın polis kuvvetinde yetiştirilerek tayin edilmiştir. Sonra bu kadınlara 24 kadın daha ilave edilmiştir. Kadın polislerin polis mekteplerine alımı da sağlanmış ve polis mektebine gireceklerin onda birinin kadın olması mecburiyet haline getirilmiştir. Kadın polislerin başlıca görevleri ise şunlardır: Kadın hapis yatanlara nezaret etmek, şüpheli yolcu kadınların takibi ve eşyalarının kontrolü, gizli fahişeliği önlemek, yalnız kadınların ikamet ettikleri haneleri gözetlemek ve ahlaki hususlarda kadın ve çocukların himayesini sağlamaktır. 1932 senesinde ise Pekin'de kadın polis tayini yapılmıştır. Resmi üniforma giymeleri kararlaştırılmış ve bazılarına silah verilmiştir. Çin'de polisliğe başvuru yapan bir kadın, 18'den aşağı, 20'den yukarı olmamalıdır. Ayrıca bekâr olmalıdır (Polis Mecmuası, 1933: 1560-1562).

Avrupa ve Asya coğrafyasında Milletler Cemiyeti nezdinde beyaz kadın ticaretinin engellenmesi, kadın ve çocukları himaye edilmesi için kadın polis teşkilatının kurulması ve yaygınlaştırılması temel prensiptir. Bir ülkede hiç kadın polis teşkilatı yoksa muhakkak surette o ülkede kadın polis teşkilatının kurulmasının sağlanması gerektiği düşüncesi hâkimdir. Hakk-ı İntihap ve Müsavat-ı Hukuk Beyne'l-mil Kadın İttihadı Cemiyetinin bu konudaki çalışmaları ve konferansları son derece önemlidir. Marsilya'da düzenlenen bir konferansta Fransa delegesi madam Mira Verone'nin başkanlığı altında beyaz kadın ticareti ve fahişeler nizamname ve sistemi aleyhinde protesto belgesi hazırlanmıştır. Uruguay delegesi Madam Paulina Lousi her asırda cereyan eden fahişeliğe değinerek kadınların asırlardır kadınların bedenleri üzerinden

yapılan ticaret meselesi hakkında konuşmuş, Belçikalı Madam Ciselet, kadın ticaretine karşı uluslararası mücadele gerektiğini ve bu hususta her ülkenin mesai harcamasının lüzumlu olduğuna değinmiştir. Kendi ülkesi Belçika’da pek çok şehirde genelevlerin kaldırıldığını beyan etmiştir. Avusturyalı Mrs. Ruby, benzer sorunların kendi ülkesinde yaşandığından bahsetmiştir. Ardından Fransalı Madam Legrand, kadın ve çocukların himayesi için kadın polislerinin acil olarak istihdam edilmesi gerektiğini ve Fransa’da yaşayan tüm kadınların kadın ticaretinin önüne geçilmesi için birlik ve beraberlik içerisinde hareket etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Lehistanlı Madam Halind Siemienka kendi memleketinde beyaz kadın ticaretine karşı kadın polislerin icraatlarını izah etmiştir. Konferansta alınan kararların yakın bir zamanda Cenevre’de toplanacak milletler cemiyeti kadın ve çocuk ticareti komitasına gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Cemiyetin kadın delegelerinin kendi ülkelerinde teşebbüse geçerek beyaz kadın ve çocuk ticareti ile mücadelede kadın polislerinin istihdamını hükümetlerinden talep etmeleri istenmiştir (Polis Mecmuası, 1933: 1424-1425).

Dünya genelinde kadın ve çocuk suçlarının artması ve buna mukabil olarak önleyici tedbirlerin alınması zorunluluğu ve suça karışan şüpheli-mağdur-şahit kadın sayılarının artması kadın polis teşkilatlarının hızla kurulması ve yaygınlaşmasında esin kaynağı olmuştur. Bu düşüncenin öncülüğünü Milletler Cemiyeti yapmıştır. Dünya’da kadınların polis olarak istihdamı veyahut ayrıca kadın polis teşkilatlarının varlığı kadın polis alımının Türkiye’nin Milletler Cemiyeti ile ilişkilerini yoğunlaştırdığı 1932 senesine rastlaması tesadüf değildir. Kadın polis alımı ile ilgili düzenlemenin yapıldığı 30 Haziran 1932 tarihi, Türkiye Cumhuriyeti’nin Milletler Cemiyeti üyeliğini kabul ettiği 18 Temmuz 1932 tarihine rastlamaktadır ki o yıllarda Milletler Cemiyetinin, kadın ticareti ve çocuklarla ilgili olarak polisiye işlerde üye ülkelerde kadın polis teşkilatının kurulması genel prensibidir. Milletler Cemiyeti’nin 1931 senesinin Nisan ayında gerçekleştirdiği toplantısında “*kadın polis*” geniş çapta tartışılmıştır. Toplantıdan; Almanya, Danimarka, Kuzey Amerika, İngiltere, Hollanda, Polonya ve İsviçre hükümetleri nezdinde kadın polis teşkilatlarının yaygınlaştırılması gerektiğinin altı çizilmiştir (Polis Mecmuası, 1932: 1080-1083). Bu toplantıda 1.003 mesele tartışılmış be kadın polislerin genel olarak kadın ve çocuklar ile ilgili konularda görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Kadın polis görevlerinin zor olduğunun altı çizilmiş ve ülkelerin kadın polis teşkilatlarına gereken önemi vermesi istenmiştir. Kadın polislerin genel olarak ahlakları tehlike altında bulunan kadın ve çocukların himayelerini sağlamak olduğu vurgulanmıştır. Ülkelerdeki kadın polis teşkilatlarının, fuhuş ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile mücadelede etkin rol oynayacağı ifade edilmiştir (Polis Mecmuası, 1932: 1080-1083).

## 2. TÜRKİYE’DE; KADIN POLİSLER

Kadının polis olma süreci, Cumhuriyet’in ilk döneminde genel merkezi İstanbul’da bulunan Türk Kadınlar Birliği’nin İstanbul valiliğine müracaat ederek, Avrupa’da

olduğu gibi İstanbul'da kadın polislerin istihdam edilmesi talebiyle başlamıştır (T. Topçuoğlu – O. Topçuoğlu, 1988: 83). Esasında bu talebin dayanak noktası, Milletlerarası Kadınlar Birliği'nin, şark memleketlerindeki kadın ve çocuk ticaretine karşı hakkiyla mücadele edilmesi noktasında kadın memurlarının tayin edilmesi düşüncesidir (BCA. (Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi), 30-10-0-0, 229-541-11). Osmanlı Dönemi'nde de fuhuş ve kadın ticareti konusunda daha çok cezaya yönelik ve kötü yola düşmüş kadınların ıslahı veya eğitimi ile ilgili çalışmalar yapılmış (Alan, 2014: 253) ise de şimdilerde kadın polislerin katkısıyla özellikle ahlak suçlarıyla mücadele kapsamında rol almaları düşünülmüştür.

1927 senesinde "kadın polis" konusu Türk Kadınlar Birliği'nce tartışılmıştır. Kadın hakları savunucularından Nezihe Muhittin, kadınların polis olmak için uygun olmadığını, polisliğin erkek işi olduğunu, dudağı rujlu kadınların polis olamayacağı görüşünü dile getirmiştir. Eğitim camiasından Nakiye Hanım ve Seniha Hanım isimli kadın hakları savunucuları da polisliğin kadın işi olmadığını dile getirmişlerdir (Milliyet, 25 Temmuz 1929). 27 Temmuz 1927 tarihli Papağan 230. sayısında Türk kadınının polis üniforması giymiş, dudağı rujlu ve ağzında sigaralı olarak resmetmiştir (Papağan, 27 Temmuz 1927). Kadının polis olması gerektiğine önyak olan Efzayış Hanım isimli kadın suçlara yönelik bir kadın polis teşkilatının kurulması düşüncesini desteklemiştir (Milliyet, 16 Temmuz 1929). Efzayış Suat Hanım, Türk Kadınlar Birliği açısından 1929 senesinde Berlin şehrindeki Uluslararası Kadın Kongresi'ne temsilci olarak katılmıştır. Türkiye'ye döndükten sonra kadın polis meselesini gündeme taşımıştır (Resimli Ay, 6 Ağustos 1929).

1932 senesine gelindiğinde Türk kadınının polisliğe alımı meselesi çözülmüş ve mevzuat değişikliğinden sonra kadın adaylar polisliğe müracaat etmişlerdir. Böylece yeni bir kadın hakkı elde edilmiştir. Akşam gazetesi, yeni kanun gereğince kadınların polis mesleğine girebileceklerini, bu karar üzerine de iki hanımın polis müdüriyetine müracaat ederek polis olmak istediklerini bildirdiklerini kaleme almıştır. Son olarak kadın polislerin sivil olarak istihdam edileceğini ve kadın polis sayısının giderek artacağını okuyucularına duyurmuştur (Akşam, 28 Temmuz 1932). Haberde geçen kanun; 30 Haziran 1932 tarihli Polis Teşkilat Kanunu'dur. Bu kanunun 12. maddesine göre kadınlar, erkeklere uygulanan "boy" şartı hariç diğer şartları taşımaları halinde polis "sivil kısımlarında" istihdam edilebileceğini vurgulamaktaydı (TBMM Zabıt Cerideleri, 1932: 425). Bu madde doğrultusunda "iki hanım" İstanbul Polis Müdüriyetine başvurularını yaparak, Türk kadınının polis olma sürecinde resmi adımlarını atmışlardır. Böylece Türk kadını, Gazi Mustafa Kemal'in işaret ettiği üzere kadın meselesinde cesur olmuş, kuruntuyu bir kenara bırakmıştır (Genelkurmay Başkanlığı, 1984: 161) Polis teşkilatında daha öncesinde daktilo memurluğu gibi yardımcı hizmetler sınıfında çalışan Türk kadını böylece emniyet hizmetleri sınıfına geçmiştir. Bu hakkın kazanımında Türk Kadınlar Birliği'nin katkısı yadsınamaz bir gerçektir

(T.Topçuoğlu – O.Topçuoğlu, 1988: 83). Türk Polis Teşkilatı'nda kadınlar, 1932 senesinde polis mesleğine kabul edilmişlerdir (Polis Mecmuası, 1933: 1660-1659). Hukuktan mezun bir kişi; merkez memuru (emniyet amiri karşılığı bir rütbe) olarak, lise ve ortaokul mezunu üç kişi de komiser olarak, 1 bir kişi de üçüncü komiser olarak, dokuz kişi de sivil memuru olmak üzere İstanbul Emniyet Müdürlüğüne toplam 13 kadın memur alınmıştır (Polis Mecmuası, 1933: 1672). Polis Dergisi'nde "*İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün İlk Kadın Polisleri*" olarak bir fotoğraf yayımlanmıştır. Bu fotoğrafın altında oturanlar kısmında; İlhan, Bahire, Vehibe, Hücese, Atıfet, Mihri-nüsa, Fahriye, ayaktakiler kısmında; Rebia, Kâmile, Hüsniye, Neziha, Beria, Feriha, Sabiha, Nedime ve Firaye hanımlar yazmaktadır (Demircan, 1973: 52). Sivil polis büroları, daha çok teknik ve beceriye dayalıdır (Özçelik, 2013: 299-300). O halde İstanbul'da görevlendirilen kadın polislerin tahsil ve vasıflarının oldukça yüksek olduğu değerlendirilmektedir.

Keriman Halis Hanım'ın dünya güzeli seçildiği ve kamuoyunda sıklıkla haber edildiği bir zamanda kadınların polisliğe kabul edilmesi Türk kadınının önemli bir başarısıdır. 5 Ağustos 1932 tarihli *Akşam* gazetesi ilk sayfasında "*Hukuk mezunu kadınlar merkez memuru olacak*" başlığı ile bir haber yayımlamıştır. Bu haberde, Ağustos ayının sonunda yeni Polis Teşkilatı Kanunu'nun uygulamaya geçirileceğinden ve bu kanuna binaen İstanbul'da yeni bazı merkez memurları tayin edileceğinden, polis müdüriyetinde de bazı teşkilatlar yapılacağından bahsedilmiştir. Yeni merkez memurlukları ile diğer görevler için kadınların da polis alımında geçerli şartları taşınması halinde teşkilata alınabileceği duyurulmuştur. Konuyla alakalı olarak İstanbul Valisi Muhiddin imzalı basın duyurusu gazetelerde yayımlanmıştır. Duyuru aynen şöyledir:

*"İstanbul polis merkez memurlukları ile müdüriyet şubelerinde aynı derecede bulunan muhtelif memuriyetlerde istihdam edilmek üzere mektebi mülkiye ve hukuk fakültesinden mezun kadın ve erkek aslı maaşı 25 lira olmak üzere bir miktar memur alınması mukarrerdir (kararlaştırılmıştır). Yaşı otuzu geçmemiş ve erkeklerden askerliğini ifa etmiş vatandaşlardan arzu edenlerin istidaname, diploma, vesaiiki askeriye ve şimdiye kadarki buldukları hizmet ve memuriyetlerden almış olmaları lazım gelen vesaiik ile birlikte vilayet makamına müracaatları lüzumu ilan olunur. Ecnebi lisanı bilmek tercih sebeplerindendir (Akşam, 5 Ağustos 1932)."*

Duyurudan anlaşıldığı üzere hukuk ve mülkiye mezunu kadınlar arasından merkez memurluklarına alım yapılacaktır. Başvuru yapanlar arasından alım yapılırken tercihen "*yabancı dil*" bilenlerin tercih edileceği bildirilmiştir. Yabancı dile sahip kadınların polis teşkilatına daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Yalnız dönem itibarıyla ülke şartlarında mülkiyeden mezun olan kadın adaylar bulunmamaktadır. Bu şartın geleceğe yönelik bir tasavvur olduğu ortadadır. Hukuk mektebi mezunların ekseriyetinin avukatlık işleriyle meşgul olması hasebiyle de polis işlerine talip çıkıp çıkmayacağı gazete sütunlarından sual edilmiştir. Son olarak, kadınların merkez memuru tayin edilseler dahi polis kıyafeti giymeyeceklerinin, sivil olarak görevlerini ifa edeceklerinin altı çizilmiştir (Akşam, 5 Ağustos 1932).



İstanbul valiliğinin duyurusu üzerine hukuk fakültesinden yeni mezun Hüceste Hanım 6 Ağustos 1932 tarihinde merkez memurluğuna talip olmuştur. Yetkili makamlara dilekçe vermek suretiyle başvurusunu yapmıştır. Bundan başka Hasibe isminde bir kadın daha müracaat etmiştir (Akşam 7 Ağustos 1932). İki hanımın müracaatını ilk sayfada veren *Vakit* gazetesi, Hüceste Hanım'ın fotoğrafını yayımladığı "*İki Hanım Merkez Memuru Olacak*" haberini ilk sayfadan okuyucularına duyurmuştur. Haber şöyledir:

*"İstanbul vilayetinin polis kadrosundaki münhallere (boş yerlere) memur alınacağını ilan etmesi üzerine dün iki hanım bizzat Vali Muhiddin Bey'e istida (dilekçe) ile müracaat etmiştir. Muhiddin Bey bu istidaları polis müdüriyetine havale etmiştir. Bu iki talip hakkında zabuta (polis) tahkikat yapacak ve netice Ankara'ya yazılarak tayinleri takarrür edecektir (kararlaşdırılacaktır). Hukuktan mezun hanımlardan ikisi de münhasıran merkez memurluğunu istemektedir. Bunlardan biri Eminönü kaymakamlığı baytarı Hilmi Bey'in kızı Hüceste Hanım'dır. Diğeri Kısıklı'da oturan Seher Hanım'dır. Hüceste ve Seher Hanımlar hukuk mezunudurlar (Vakit, 7 Ağustos 1932)."*

*Akşam* gazetesinin haberine göre Hüceste Hanım'dan sonra polisliğe müracaat eden Hasibe Hanım'ın ikinci isminin Seher olduğu anlaşılmaktadır. Hasibe Seher, Hüceste Hanım gibi hukuk fakültesi mezunlarındandır.

*Vakit* gazetesi muhabirlerinden Yekta Ragıp Bey, derhal Hüceste Hanım ile röportaj yapmak için Divan Yolu'nda bulunan evine gitmiş, kapıyı babası Hilmi Bey açmıştır. Yekta Bey, kendisini kapıda "*temiz giyinmiş kırkbeşlik bir zatın*" karşıladığından bahsetmiştir. Ardından içeriye girdiğinde bir süre sonra "*orta boylu sarışın ciddi bakışlı vakur*" bir genç kızın içeriye girdiğini yazmıştır. Sohbetin başında Hilmi Bey, yetiştirdiği kızı ve tıp fakültesinde stajyer doktor oğlundan memnuniyet duyduğunu ifade etmiştir. Eğitimleri ile yakından ilgilendiğini ancak çocuklarının meslek tercihlerini kendilerine bıraktığını söylemiştir. Kızının polis mesleğine müracaatını ise uygun bulduğunu ifade etmiştir. Ardından sözü kızı Hüceste Hanım'a bırakmıştır. Hüceste Hanım, üç sene evvel İstanbul Lisesi'nden çıktıktan sonra hukuka girdiğini, bu sene itibarıyla "*aliyyülala*" derece ile tahsilini tamamladığını, 21 yaşında olduğunu beyan etmiştir. Muhabir, polis mesleğini tercih etmesinin sebebini sorduğunda Hüceste Hanım şunları söylemiştir:

*"Küçükten beri zabuta vakaları ile yakından alakadar olur, bilhassa esrareniz heyecanlı vakaların çözülmesini merakla takip ederdim. Bu merakım ben büyüdükçe, eksileceğine arttı. Hukukta iken ceza dersini daha büyük bir ehemmiyetle takip ettim. Mektepten çıkalı henüz iki ay olmuştu. İntisap edeceğim meslek hakkında bir karar vermemiştim. Nihayet birkaç gün evvel gazetelerde İstanbul vilayetinin ilanını gördüm. Düşündüm ve nihayet karar verdim. Zabuta mesleğine girerek hem memlekete hizmet edecek ve hem de heyecanlı vakaların arasında yaşayacaktım. Bu gün vilayete istida ile müracaat ettim. Merkez memurluğuna talip oldum (Vakit, 7 Ağustos 1932)."*

Muhabir Yekta Bey'in merkez memurluğu yapacağınıza emin misiniz sorusu üzerine Hüceste Hanım: "*Emin olmasam, kendime güvenmesem istemezdim.*" diyerek

kararlılığını ortaya koymuştur. Aynı zamanda Hüceste Hanım'ı desteklemek adına orada bulunan kardeşi Atıf Bey söz alarak “*Hücestenin muvaffak olacağından eminim.*” diyerek kardeşinin kararını desteklemiştir. Muhabirin evden ayrıldığı sırada Hüceste Hanım, memur olması halinde daha çok görüşeceklerini söylemesi üzerine yüzlerde hoş bir tebessüm ortaya çıkmıştır (Vakit, 7 Ağustos 1932). Hüceste Hanım, Türkiye’de ilk merkez memurudur. Uzun seneler İstanbul Polis Müdüriyetinde 4. şubesinde çalışmış, takdir kazanmıştır (Demircan, 1973: 53). Kadın polis adaylarının doğrudan merkez memurluğuna atanması, üç aşamalı komiser rütbesinin atlanması kayda değer bir gelişmedir.

Kadınların polisliğe müracaatları sırasında Emniyet Genel Müdürü Tevfik Hadi Bey, İstanbul Polis Müdürü Fehmi Bey’dir. Bu sırada başta bu ikili olmak üzere polis teşkilatının yeniden yapılanması ile alakalı olarak İstanbul’da üst üste toplantılar yapılmaktadır (Akşam, 11 Ağustos 1932). Yeni polis teşkilatına Eylül ayından itibaren başlanacağı, bu yolda Ağustos’un 15’inden itibaren komiserlikler için ülkenin her tarafında imtihanlar yapılacağı, polis kıyafetlerinde değişiklik için incelemelerin devam ettiği, polisin; üniformalı ve üniformasız olarak taksim edileceği kamuoyuna açıklanmaktadır. Ayrıca bu tarz açıklamalarda kadın polislerin üniformasız olarak görevlerini ifa edeceğinin altı çizilmektedir (Akşam, 9 Ağustos 1932). Eylül ayına gelindiğinde polisliğe müracaat eden kadınların sayısı yediye yükselmiştir. Ancak, bu kimselerin tahkikatları devam ettiğinden henüz bir yere tayin edilmemişlerdir (Vakit, 4 Eylül 1932). Kadrolar boşaldıkça veya yeni teşkilatlar tesis edildikçe tayin edilecekleri aşikârdır.

Kadınların polisliğe müracaatı kamuoyunca desteklenmiş ve kararın yerinde olduğu dünyadaki örnekleri ile anlatılmaya çalışılmıştır. Özellikle mekteplerden çıkan kadın polislerinin büyük başarılar elde ettiği konu edilmiştir. Amerika’da Şikago ve New York gibi adeta haydut yatağı olan kentlerde kadınların her yere girip çıkma özellikleri ile haydutlarla ahbablık kurmaları ve onların her türlü sırlarını elde etmedeki meziyetleri ile suçla mücadelede katkılarının olduğu belirtilmiştir. Bu suretle esrarengiz cinayetlerin ve büyük haydutluk olaylarının açığa çıkarıldığına altı çizilmiştir. Bu konudaki kadın polislerinin elde ettiği başarılar üzerine New York’ta kadın polis yetiştirmek için mektep açıldığından bahsedilmiştir. Mektebin kısa sürede diğer kentlerde şubelerinin açıldığı kayda alınmıştır. Mektebe müracaat eden 655 kadından sadece 82’sinin alınmasının yapılması imtihanın zorluğu ile izah edilmeye çalışılmıştır. İki sene eğitimle sınırlı olan mektebe kadınların kabul şartları ise şöyledir: Vücudu kuvvetli, soğukkanlı, açık göz ve zeki olmalarıdır. Tahsil ise ikinci derece aranan bir durumdur. Okuma ve yazma bilme yeterlidir. Yaş şartı ise 25 ile 40 yaşları arasındadır. Mektepten mezun olanlar “*sivil polis*” olarak görevlerine başlamaktadırlar. Umumhanelere kadar uzanan görev çeşitliliğinden kadın polislerde belli bir güzellik şartı dahi aranmaktadır (Akşam, 22 Eylül 1932).

1935 senesine gelindiğinde Londra’da çıkan “*The Police Womens Review*” adlı kadın polis dergisi, dünya kadın polis teşkilatına dair yayınladığı bir yazıda, Türkiye’de 22 kadın polisin varlığından bahsetmektedir. Yazıya göre 1 tanesi merkez memuru, 2 tanesi ikinci sınıf komiser, 3 tanesi üçüncü sınıf komiser ve 15 tanesi de polis memurudur. Türkiye’de kadın polis mensuplarının 18’inin İstanbul’da, 1’inin Adana/Seyhan’da, 2’sinin İzmir’de ve 1’inin de Ankara’da bulunduğu belirtilmiştir. Türkiye’deki kadın polislerin üniforma giymedikleri, sokakta devriye gezmedikleri ve nöbet tutmadıkları kaleme alınmıştır. Bunların daha çok ahlak polisiye işlerinde sivil çalıştıkları hususu ifade edilmiştir (Polis Mecmuası, 1935: 3060-3061).

İzmir’de istihdam edilen 2 kadın polisinden biri; Fütühat Hanım’dır. Kendisi sivil olarak İzmir Emniyet Müdürlüğünde istihdam edilmiştir. Fütühat, 1910 İstanbul doğumludur. Annesi; Asime Hanım, babası ise Recep Bey’dir. İlk ve orta öğretimini tamamladıktan sonra İstanbul Kız Meslek Lisesine girmiştir. Buradaki eğitimine ikinci sınıfta ara vermiştir. Daha sonra polis mesleğine müracaat etmiş ve kabul edilmiştir. 14 Haziran 1933 tarihli atama kararıyla İzmir Emniyet Müdürlüğü kadrosunda polis memuru olarak çalışmaya başlamıştır. 1935 senesine geldiğinde İstanbul Emniyet Müdürlüğüne tayinini istemiş, olumlu cevap alamamıştır. 1937 senesinde ise Fütühat Ayla Hanım’ın ismi bir rüşvet olayına karışmış ve Polis Divanı kararıyla meslekten ihraç edilmiştir (Şahin vd. 2010: 238-239).

Kadın polislerin resmi yani üniformalı olarak emniyet teşkilatında görev aldıkları sene ise 1962’dir. Sivil istihdamın üzerinden neredeyse 30 sene geçmiştir. Türk kadını üniformalı olarak, erkek meslektaşları gibi emniyetin diğer birimlerinde çalışmak istemişlerdir. 1938 senesinde kurulan Ankara Polis Koleji’nden (Şahin, 2018: 394) yeni mezun iki genç Türk kıızı Nezihe Babalıoğlu ile Ersin Korkmaz isimli genç kadın polisler ilk defa üniforma giymişlerdir. Üniformalı fotoğrafları basında yer almıştır. (Hürriyet, 1 Nisan 1962). Böylece Türk kadını, sivil polis görevlerinden başka resmi polis işlerinde de vazife almışlardır. 1972’lere geldiğinde İstanbul polis kadrosundaki kadın sayısı 300’ün üzerine ulaşmıştır. Aralarında neredeyse her rütbeden görevli vardır (Demircan, 1973: 54).

Polis teşkilatı, Meşrutiyet yıllarından itibaren “*Türk kıızı*” veya “*Türk kadını*” (Kurnaz, 1990: 112) adı altında ayağa kaldırılmaya çalışan toplumun önemli bir kesiminin sesine; kadınlara kulak vermiş, Cumhuriyet’in ilanından kısa bir süre sonra 1932 senesinde polisliğe kadın alımlarına başlamıştır. Milletler Cemiyeti ruhuna uygun olarak kadın ticareti ve çocuk suçları ile mücadelede “*kadın*” olmanın erdemi ve avantajı ile suç/suçluyla mücadelede kadınları istihdam etmiştir. Türkiye’de kadın polislerin istihdamının zorunluluğunu ortaya koyması bakımından dönemin gazetelerinin ikinci sayfa haberlerine bakılması yeterlidir. Örneğin, 16 Ağustos 1932’de Kumkapı’da bakkallık yapan Haçador Efendi’nin dükkânına iki hanım girmiş, kasadan parayı

çalmışlardır. Bu iki zanlı Leman ve Zeynep isminde iki yankesicidir. Polis tarafından kısa sürede yakalanmışlardır. Üst aramalarında çıkan para, Haçador Efendi'ye teslim edilmiştir. Şüpheli şahıslar ise adliyeye sevk edilmiştir (Akşam, 17 Ağustos 1932). Şüpheli kadınların üstlerinin aranması, kadın eliyle yapılması daha insani ve hukukî bir yaklaşımdır. Diğer taraftan münasebetsiz addedilen kadınların takibi (Akşam, 24 Eylül 1932), kadınların kavgası (Akşam, 4 Eylül Ağustos 1932), Veliefendi yolunda kadın cesedine rastlanması, Elif isminde yankesici hırsızın Osman Ağa'nın cebinden 36 lira çalması (Akşam, 12 Eylül 1932), Feriköy'de Zehra isminde kadın hırsızın Gül Perihan isminde bir kadının bahçesinden asılı çamaşırları çalmış olması (Akşam, 27 Eylül 1932) kadın polis istihdamının haklılığını ortaya koymaktadır.

## SONUÇ

Kadınların polis mesleğine alımları ilk defa Atatürk Dönemi'nde gerçekleşmiştir. Diğer zamanlarda polis teşkilatı içerisinde farklı kısımlarda görevlendirilen kadınlar, hiçbir zaman polis memuru veya amiri olarak anılmamışlardır. Kadınların polis memuru veya amiri olarak polis mesleğinde istihdamları, Türk Kadınlar Birliği'nin kadın hakları mücadelesi yoluyla Milletler Cemiyeti'nin kadın polis istihdamını tavsiye kararı üzerine 1932'de gerçekleşmiştir. Bu tarihten önce telefon veya daktilo memuresi altında polis teşkilatında görevlendirilen kadınların yeri her ne kadar yadsınamaz olsa da ve daha sonrası için önemli bir aşama olsa da şeklen ve manen Türk kadınının polis olması Atatürk Dönemi'ne ait bir uygulama veyahut bir devrimdir.

Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de kadın polis istihdamının, kadın olması hasebiyle cinsi özelliklerinden faydalanılarak çocuk ve kadın suçları ve suçluları ile mücadelede kullanılması ilk akla gelen gerekçedir. Organize ve suç örgütleri ile mücadelede kadının ve çocukların korunması hususunda kadın polisin cinsiyet özelliklerinden ötürü daha faal ve verimli çalışacak olması tüm dünyada kabul gören akli ve ilmi görüştür. Bu doğrultuda kadın polisler bu alanlarda görevlendirilmiş ve hizmet sunmuştur. Erkeklerin yaklaşımları gereği suça sürüklenen kadın ve çocuk yaştaki kız çocuklarının mağduriyetin giderilmesi bakımından polisin ahlak şubelerinde suçun diğer tarafı veya suçun sebebi addedilen erkeklerden ziyade kadınların görevlendirilmesi genel bir kanaat olmuştur. Bu bakımdan günümüz polis teşkilatlarında kadınların cinsiyet özelliklerinden hangi ölçüde faydalanıldığı sorgulanmalıdır. Daha açıkçası, kadının ve çocuğun halinden veya mağduriyetinden bir nebze olsun anaç ruhuyla hareket ederek sorumluluk taşıyabilecek kadınların, erkeklere nazaran yüzde kaçının ahlak şubelerinde çalıştırıldığı tespit edilmelidir. Kadın polis alımında aslı sebeplere ne derece uyulmaktadır. Polis teşkilatına kadınlar, sırf istihdam olsun diye mi alınmakta veyahut cinsiyet meziyetlerinden faydalanılarak suçla mücadelede verim elde etmek için mi kadın polis alımı yapılmaktadır?

Kadın ve erkek polis aynı işi yapar anlayışından ziyade fiziki ve biyolojik yetenekleri doğrultusunda polis istihdamının daha doğru bir anlayış olduğu ve bu doğrultuda

hareket edilmesi, kadın polis alımındaki ilk zamanların ruhuna dönülmesi bugünün başlıca kıstası olmalıdır. Kadın polis teşkilatının ayrıca kurulması ve bu teşkilatta çalışacak kadınların belli bir süre polis okullarında eğitimi bilimsel manada uzun uzadıya tartışılmalıdır. İstihbarat, terörle mücadele, cinayet, yankesicilik ve dolandırıcılık, kaçakçılık gibi şubelerde istihdam edilecek kadın polislerin, yapacağı gizli faaliyetler ile suçla mücadelede yararlılık göstereceği aşikârken sırf iş/istihdam olsun düşüncesiyle kadınların idari bürolarda veya adli bürolarda görevlendirilmesi kamu yararı bakımından ele alınmalıdır. Bir asır boyunca zihniyet ve eylemsel olarak gelen nokta uzun uzadıya düşünülmelidir. Erkekler dünyasında, erkek beyninin kadın beyninden 140 gram daha ağır olmasıyla zekâ yönünden övünüldüğü, kafanın daha ağır oluşunun zekâ fazlalığı ile anlatıldığı bir dönemde istihdam gayesinden ziyade akli ve bilimsel olarak kadının polis teşkilatına kazandırıldığı bir dönemden şu an ne kadar ileri veya geri kaldığımız tartışılmalıdır. Bir diğer hususta kadın polis anlayışının ilmi olarak gelişmesi için müstakil olarak neden bir kadın polis dergisi çıkarılmadığı sorgulanmalıdır. Yine İsveç'te 1933'lerde kadınların polisliğe alımları yıl dönüm olarak kutlanır iken neden Türkiye'de halen bu alana yönelik bir hassasiyet gösterilmediği araştırılmalıdır.

---

**Hakem Değerlendirmesi:** Dış bağımsız.

**Çıkar Çatışması:** Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

**Finansal Destek:** Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

**Peer-review:** Externally peer-reviewed.

**Conflict of Interest:** The authors has no conflict of interest to declare.

**Grant Support:** The author declared that this study has received no grant support.

---

## KAYNAKLAR

### Arşiv

BOA. (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi)

BCA. (Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi)

### Resmi Yayınlar

*TBMM Zabıt Cerideleri*, D. 4, C. 9, İçtima 1, 30 Haziran 1932, s. 425.

### Sürelî Yayınlar

*Papağan*, 27 Temmuz 1927, No: 230, s. 1.

"Kadınlar Kongresi?", *Resimli Ay*, 6 Ağustos 1929, No:6.

"Kadın Polisler", *Akşam*, 28 Temmuz 1932, No: 4956.

"Hukuk Mezunu Kadınlar Merkez Memuru Olacak", *Akşam*, 5 Ağustos 1932, No: 4964.

"Kadın Polisler", *Akşam* 7 Ağustos 1932, No: 4966.

"Polis Teşkilatı", *Akşam*, 9 Ağustos 1932, No: 4968.

"Polis Teşkilatı", *Akşam*, 11 Ağustos 1932, No: 4970.

- “Kadın Polisler Amerikan Haydutlarına Harp Açıyorlar”, *Akşam*, 22 Eylül 1932, No: 5012.
- “İki Hemşire”, *Akşam*, 17 Ağustos 1932, No: 4976.
- “Azılı Kadın”, *Akşam*, 24 Eylül 1932, No: 5014.
- “Kadın Cesedi”, *Akşam*, 12 Eylül 1932, No: 5002.
- “Hırsız Kadın”, *Akşam*, 27 Eylül 1932, No: 5017.
- “Kadın Polisi ve Cemiyet-i Akvam”, *Polis Mecmuası*, Y. 18, No: 269, Ankara, Mayıs 1932, s. 1080-1083
- “Stockholm’de Polis Hemşireler”, *Polis Mecmuası*, Y. 19, No: 280, Ankara, Nisan 1933, s. 1425-1428.
- “Polis Federasyonu ve Kadın Polisler”, *Polis Mecmuası*, Y. 19, No: 279, Ankara, Mart 1933, s. 1400-1403
- “Kadın Polisi Hakkında Beyne’l-milel Mukarrerat”, *Polis Mecmuası*, Y. 19, No: 280, Ankara, Nisan 1933, s. 1424-1425.
- “Cumhuriyet Polisinde Kadın”, *Polis Mecmuası*, Y. 20, No: 286, Ankara, 29 Ekim 1933, s. 1660-1659.
- “Cumhuriyet’in On Yılı İçinde Yapılan Mevzuat”, *Polis Mecmuası*, Y. 20, No: 286, Ankara, 29 Ekim 1933, s. 1672.
- “Çin’de Kadın Polisi”, *Polis Mecmuası*, Y.20, No:283, Ankara, Temmuz 1933, s. 1560-1562.
- “Kadın Polisinin Muvaffakiyeti”, *Polis Mecmuası*, Y. 20, No: 296, Ankara, Ağustos 1934, s. 1999-2004.
- “Kadın Polis”, *Polis Mecmuası*, Y. 21, No: 302, Ankara, 31 Temmuz 1935, s. 3060-3061.
- “Kadın Polisler”, *Polis Mecmuası*, Y. 22, No: 306, Ankara, 31 Temmuz 1936, s. 3606-3608.
- “İki Hanım Merkez Memuru Olacaklar”, *Vakit*, 7 Ağustos 1932, No: 5236.
- “Hüceste H.”, *Vakit*, 7 Ağustos 1932, No: 5236.
- “Polis Olmak İsteyen Kadınlar”, *Vakit*, 4 Eylül 1932, No: 5264.
- “Üniformalı İlk Türk Kadın Polisleri”, *Hürriyet*, 1 Nisan 1962.
- “Kadınlar Polis Olabilir mi?”, *Milliyet*, 25 Temmuz 1929, No: 1238.
- “Kadın Polis: Hanımlar Birliği Vilayete Müracaat Etti”, *Milliyet*, 16 Temmuz 1929, No: 1229.

### **Kitaplar ve Makaleler**

- Alan, G. (2014), 19. Yüzyılda Osmanlıda Sürgün Politikası Çerçevesinde Sürgün Kadınlar, *Bellekten*, C. LXXVIII(281), 245-273.
- Çelik, B. (2015), Osmanlı Gümrüklerinde Kadın İstihdamı: Kadın Gümrük Kolcuları (1901-1908), *Bellekten*, C. LXXIX(286), 1003-1039.
- Demircan, S. (1973), Türkiye’de Bayanların Polise Alınışları, Tekâmül ve Bugünkü Durum”, *Polis Dergisi*, Y. 20 (248), 52-54.
- Emniyet Genel Müdürlüğü, (2014), *Belgelerle Türk Polis Tarihi*, C. 1, Bs. 2, Ankara: Arşiv ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı Yayınları
- Genelkurmay Başkanlığı, (1984), *Atatürkçülük (3. Kitap) Atatürkçü Düşünce Sistemi*, İstanbul: Genelkurmay Başkanlığı Yayınları.
- Keçeci Kurt, S. (2015), II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Kadın Dergilerinde Aile ve Evlilik Algısı, *Bellekten*, C. LXXIX (286), 1073-1099.
- Kurnaz, Ş. (1990), *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923)*, Ankara: Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Özçelik, M. (2013), Cumhuriyetin İlk Yılında Türk Polis Teşkilatı’nın Sorunları ve Çözüm Yolları, *Tarihte Türk Polis Teşkilatı Sempozyumu*, Edt. Muammer Gül-Mustafa Kandemir, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

- Subaşı, T. (2017), Tanzimat Döneminde Kurulan Polis Meclisi'nin İdari Yapılanması ve Faaliyetleri, *Türk Polis Tarihinin Kökenleri*, Edt. Yücel Yiğit, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Şahin, E. (2005), 1890-1894 Yılları Arasındaki Zaptiye Nezaretinin Yapılanmasında Görev Alan Kadın Çalışanlar İle İlk Kadın Polis Memuru Fitnat Hanım, *Polis Dergisi*, Y. 11, 96-123.
- Şahin, E. (2018), *Türk Polis Eğitim Tarihi*, Ankara: Belge ve Yönetim Daire Başkanlığı Yayınları.
- Şahin, E. vd. (2010), *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türk Polis Teşkilatı'nda Kadın İlkler*, Ankara: Polis Matbaası.
- Topçuoğlu, T.-Topçuoğlu, O. (1988), *Cumhuriyet Dönemi'nde Olaylarda ve Mesleklerde Basınıımızda Yer Alan İlk Kadınlar*, İstanbul: Demiroğlu Matbaacılık.

## EKLER

**Ek 1:** Kadın polis karikatürü.



**Kaynak:** *Papağan*, 27 Temmuz 1927, S. 230, s. 1.

**Ek 2:** Çinli kadın polis eğitiminden bir görüntü.



**Kaynak:** *Polis Mecmuası*, Y. 20, No: 283, Ankara, Temmuz 1933, s. 1560-1562.



Ek 3: İstanbul Polis Müdüriyetinde görevlendirilen kadın polisler.



**Kaynak:** Polis Dergisi, İstanbul, 1973, Y. No:248, s.52.

Ek 4: Hüceste Hanım. Kaynak; *Vakit*, 7 Ağustos 1932, No:5236, s.1.



**Kaynak:** *Vakit*, 7 Ağustos 1932, No:5236, s.1.

Ek 5: Polis Memuru Piraye Hanım hakkında bir yazışma.

T.C.  
İSTANBUL VİLİYETİ  
Emniyet Müdürlüğü

29/4/933  
1ef:3  
Sicil varakası

Şube:  
Husus: 2643  
Ur: 8859

Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü  
aliyesine

H.-Polis memuru Piraye hanım ve rufekasının sicil varakalarının taktid kılınacağına dair.

Kadromuzun 566 numarasında mukayyet Polis namzedi Piraye, 922 Ayşe Melek ve 780 Emine İerria hanımların sicilli ahval varakaları ile evrakı müdürlüğü ve 9/12 tabanında ikişer adet fotoğraflarının leffen takdim kılınacağı arz olunur efendim.

Emniyet Müdürü

Emniyet İşleri Müdürlüğü  
Tarih: 2-5-33  
No: 7458

3-5-97  
B.1.  
3-5-97  
Memur

Kaynak: EGM Belge ve Yönetim Daire Başkanlığı Arşivi

Ek 6: Üniformalı ilk Türk kadın polisler.



Üniformalı ilk Türk kadın Polisleri

İki genç Türk kıza şimdiye kadar ilk defa polis üniforması giyerek Emniyet teşkilatında görev almış bulunmaktadır. Yukarıdaki resimde (solda) görülen Nezihe Babuloğlu ile (sağda) Ersin Korkmaz adlarındaki kadın polislerimiz Ankara Polis Kolejisinden başarı ile mezun olmuşlardır. Ortada ise yine son devre mezunlarından Fikret Turun adındaki bir genç görülmektedir. (Foto: H-Ankara)

Kaynak: Hürriyet, 1 Nisan 1962.